

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2023. június 30.
(OR. en)

11154/23

ECOFIN 678
UEM 212
SOC 503
EMPL 354
COMPET 698
ENV 777
EDUC 290
RECH 322
ENER 413
JAI 925
GENDER 154
ANTIDISCRIM 148
JEUN 192
SAN 429

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Előző dok. sz.:	9848/1/23 REV 1
Biz. dok. sz.:	COM(2023) 622 final
Tárgy:	A TANÁCS AJÁNLÁSA Portugália 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Portugália 2023. évi stabilitási programját

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2023) 622 final bizottsági javaslaton alapuló, a Tanács és az Európai Tanács által megtárgyalt fenti tanácsi ajánlástervezetet.

A TANÁCS AJÁNLÁSA

(...)

Portugália 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Portugália 2023. évi stabilitási programját

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 121. cikke (2) bekezdésére és 148. cikke (4) bekezdésére,

tekintettel a költségvetési egyenleg felügyeletének megerősítéséről és a gazdaságpolitikák felügyeletéről és összehangolásáról szóló, 1997. július 7-i 1466/97/EK tanácsi rendeletre¹ és különösen annak 5. cikke (2) bekezdésére,

tekintettel a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról szóló, 2011. november 16-i 1176/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre² és különösen annak 6. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság ajánlására,

tekintettel az Európai Parlament állásfoglalásaira,

tekintettel az Európai Tanács következtetéseire,

tekintettel a Foglalkoztatási Bizottság véleményére,

¹ HL L 209., 1997.8.2., 1. o.

² HL L 306., 2011.11.23., 25. o.

tekintettel a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményére,

tekintettel a szociális védelemmel foglalkozó bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdaságpolitikai Bizottság véleményére,

mivel:

- (1) Az (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendelet³, amely létrehozta a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt (a továbbiakban: az eszköz), 2021. február 19-én hatályba lépett. Az eszköz reformok és beruházások végrehajtásához nyújt pénzügyi támogatást a tagállamoknak, így az Unió által finanszírozott fiskális impulzust biztosít. Az európai szemeszter prioritásaival összhangban az eszköz hozzájárul a gazdasági és inkluzív helyreállításhoz, valamint a fenntartható és növekedésösztönző reformok és beruházások – különösen a zöld és digitális átállás előmozdítását, valamint a tagállamok gazdaságainak reziliensebbé tételét célzó reformok és beruházások – megvalósításához. Közép- és hosszú távon elősegíti az államháztartás megerősítését, valamint a növekedés és a munkahelyteremtés ösztönzését, továbbá hozzájárul az Unión belüli területi kohézió javításához és a szociális jogok európai pillérének további végrehajtásához is. Az eszköz keretében nyújtott tagállamonkénti maximális pénzügyi hozzájárulást 2022. június 30-án aktualizálták az (EU) 2021/241 rendelet 11. cikkének (2) bekezdésével összhangban.

³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.).

- (2) A Bizottság 2022. november 22-én elfogadta a 2023-as éves fenntartható növekedési jelentést, amely elindította a gazdaságpolitikai koordináció 2023. évi európai szemeszterét. Az Európai Tanács 2023. március 23-án jóváhagyta a 2023-as éves fenntartható növekedési jelentés prioritásait, amelyek a versenyképes fenntarthatóság négy dimenziójára összpontosítanak. A Bizottság 2022. november 22-én az 1176/2011/EU rendelet alapján elfogadta a riasztási mechanizmus keretében készült 2023. évi jelentést is, amelyben Portugáliát azon tagállamok egyikeként azonosította, amelyeket érinthet az egyensúlyhiány, vagy fennáll annak kockázata. Ennek megfelelően mélyreható felülvizsgálatra volna szükség. Ugyanezen a napon a Bizottság elfogadta a Portugália 2023. évi költségvetés-tervezési javaslatára vonatkozó véleményt is. A Bizottság elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó ajánlást, valamint a 2023. évi együttes foglalkoztatási jelentésre vonatkozó javaslatot is, amely elemzi a foglalkoztatási iránymutatások és a szociális jogok európai pillérében foglalt elvek végrehajtását. A Tanács 2023. május 16-án elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló ajánlást⁴ (a továbbiakban: az euroövezetről szóló 2023. évi ajánlás), és 2023. március 13-án az együttes foglalkoztatási jelentést.

⁴ A Tanács ajánlása (2023. május 16.) az euroövezet gazdaságpolitikájáról (HL C 180., 2023.5.23., 1. o.).

- (3) Bár az uniós gazdaságok figyelemre méltó rezilienciát mutatnak, a geopolitikai kontextus továbbra is negatív hatást gyakorol. Miközben az Unió határozottan kiáll Ukrajna mellett, az Unió gazdaság- és szociálpolitikai menetrendje arra összpontosít, hogy rövid távon enyhítse az energiasokkok által a kiszolgáltatott helyzetű háztartásokra és vállalkozásokra egyaránt gyakorolt negatív hatásokat, valamint hogy középtávon további erőfeszítéseket tegyen a zöld és digitális átállás megvalósítása, a fenntartható és inkluzív növekedés támogatása, a makrogazdasági stabilitás megőrzése és a reziliencia fokozása érdekében. Erős hangsúlyt helyez az Unió versenyképességének és termelékenységének növelésére is.
- (4) A Bizottság 2023. február 1-jén kiadta „A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv: a nulla nettó kibocsátás kora” című (a továbbiakban: a zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv) közleményt. A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv célja, hogy fokozza az Unió nulla nettó kibocsátási célt szolgáló iparának versenyképességét, és támogassa a klímasemlegességre való gyors átállást. A terv kiegészíti az európai zöld megállapodás és a REPowerEU keretében zajló erőfeszítéseket. Célja továbbá, hogy támogatóbb környezetet nyújtson az Unió ambiciózus éghajlat-politikai céljainak eléréséhez szükséges, nulla nettó kibocsátási célt szolgáló technológiák és termékek uniós gyártási kapacitásának növeléséhez, valamint biztosítsa a releváns kritikus fontosságú nyersanyagokhoz való hozzáférést, többek között a beszerzés diverzifikálása, a tagállamok geológiai erőforrásainak megfelelő kiaknázása és a nyersanyagok újrahasznosításának maximalizálása révén. A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv négy pilléren alapul: a kiszámítható és egyszerűsített szabályozási környezet, a gyorsabb forráshoz jutás, a készségfejlesztés és az ellátási láncok rezilienciáját erősítő nyitott kereskedelem. 2023. március 16-án a Bizottság kiadott egy további közleményt „Az EU hosszú távú versenyképessége: előretétekintés a 2030 utáni időszakra” címmel, amely kilenc egymást erősítő tényezőre építve, a növekedést ösztönző szabályozási keret kialakítására irányul. A közlemény olyan szakpolitikai prioritásokat határoz meg, amelyek az Unió és tagállamai hosszú távú versenyképességét szolgáló szerkezeti javulás, megfelelően célzott beruházások és szabályozási intézkedések aktív biztosítására irányulnak. Az alábbi ajánlások segítséget nyújtanak az említett prioritások megvalósításához.

- (5) 2023-ban a gazdaságpolitikai koordináció európai szemesztere továbbra is az eszköz végrehajtásával összhangban alakul. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervek teljes körű végrehajtása változatlanul elengedhetetlen az európai szemeszter szerinti szakpolitikai prioritások teljesítéséhez, mivel a tervek az elmúlt években kiadott releváns országspecifikus ajánlások mindegyikét vagy jelentős részét érintik. A 2019., 2020. és 2022. évi országspecifikus ajánlások ugyancsak relevánsak maradnak az (EU) 2021/241 rendelet 14., 18. és 21. cikkével összhangban felülvizsgált, aktualizált vagy módosított helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tekintetében.
- (6) A 2023. február 27-én elfogadott (EU) 2023/435 európai parlamenti és tanácsi rendelet⁵ (a továbbiakban: a REPowerEU-rendelet) célja, hogy fokozatosan és gyorsan megszüntesse az Unió függőségét az orosz fosszilis tüzelőanyagok behozatalától. Ez hozzá fog járulni az energiabiztonsághoz és az Unió energiaellátásának diverzifikálásához, egyúttal növelve a megújuló energiaforrások elterjedését, az energiatárolási kapacitásokat és az energiahatékonyságot. A REPowerEU-rendelet lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy olyan kulcsfontosságú reformok és beruházások finanszírozása érdekében, amelyek segíteni fogják a REPowerEU célkitűzéseinek elérését, új REPowerEU-fejezettel egészítsék ki nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveiket. A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari tervben foglaltaknak megfelelően az említett reformok és beruházások hozzá fognak járulni az Unió nulla nettó kibocsátási célt szolgáló ipara versenyképességének fokozásához, valamint a tagállamok számára 2022-ben és adott esetben 2023-ban kiadott energiavonatkozású országspecifikus ajánlásokban foglaltak megvalósításához is. A REPowerEU-rendelet bevezeti a vissza nem térítendő pénzügyi támogatások egy új kategóriáját, amelyet a helyreállítási és rezilienciaépítési terveik szerinti új, energiavonatkozású reformok és beruházások finanszírozása érdekében bocsátanak a tagállamok rendelkezésére.

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/435 rendelete (2023. február 27.) az (EU) 2021/241 rendeletnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe beillesztendő REPowerEU-fejezet tekintetében történő módosításáról, valamint az 1303/2013/EU rendelet, az (EU) 2021/1060 rendelet és az (EU) 2021/1755 rendelet, valamint a 2003/87/EK irányelv módosításáról (HL L 63., 2023.2.28., 1. o.).

(7) A Bizottság 2023. március 8-án közleményt fogadott el, amelyben költségvetés-politikai iránymutatást nyújt 2024-re (a továbbiakban: a 2023. március 8-i közlemény). Ennek célja, hogy támogassa a tagállamok stabilitási és konvergenciaprogramjainak kidolgozását, és ezáltal erősítse a szakpolitikai koordinációt. A Bizottság emlékeztetett arra, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum általános mentesítési rendelkezése 2023 végén deaktiválásra kerül. Szorgalmazta, hogy 2023–2024-ben a költségvetési politikák biztosítsák az adósságszint középtávú fenntarthatóságát, és fenntartható módon fokozzák a potenciális növekedést, valamint felkérte a tagállamokat, hogy a 2023. évi stabilitási és konvergenciaprogramjaikban határozzák meg, hogy költségvetési terveik hogyan fogják biztosítani a Szerződés által a bruttó hazai termék (GDP) 3 %-ában meghatározott referenciaérték betartását, valamint biztosítani az államadósság hiteles és folyamatos csökkentését, vagy az adósság prudens szinten tartását középtávon. A Bizottság továbbá felkérte a tagállamokat, hogy fokozatosan szüntessék meg a háztartások és vállalkozások energiaársoktól való megvédése érdekében bevezetett nemzeti költségvetési intézkedéseket, kezdve a legkevésbé célzott intézkedésekkel. Jelezte, hogy amennyiben újabb energiaár-nyomás miatt a támogatási intézkedések meghosszabbítására volna szükség, a tagállamoknak az ilyen intézkedéseket célzottabban a kiszolgáltatott helyzetű háztartásokra és vállalkozásokra kell alkalmazniuk. A Bizottság közölte, hogy a költségvetési ajánlásokat számszerűsíteni és differenciálni fogják. Emellett – az uniós gazdasági kormányzási keret reformjára vonatkozó elképzelésekről szóló, 2022. november 9-i közleményében javasoltak szerint – a költségvetési ajánlásokat a nettó elsődleges kiadások alapján fogják megfogalmazni. A Bizottság azt ajánlotta, hogy valamennyi tagállam továbbra is védje a nemzeti finanszírozású beruházásokat, és biztosítsa az eszköz és más uniós alapok hatékony felhasználását, különösen a zöld és a digitális átállással, valamint a rezilienciaépítéssel kapcsolatos célok fényében. A Bizottság jelezte, hogy javasolni fogja a Tanácsnak, hogy – a 2023. évi tényadatok alapján és a hatályos jogi rendelkezésekkel összhangban – 2024 tavaszán indítson hiányalapú túlzotthiány-eljárásokat.

- (8) A Bizottság 2023. április 26-án az uniós gazdasági kormányzás szabályainak átfogó reformjára irányuló jogalkotási javaslatokat terjesztett elő. A javaslatok központi célkitűzése az államadósság fenntarthatóságának megerősítése, valamint a fenntartható és inkluzív növekedés előmozdítása valamennyi tagállamban reformok és beruházások révén. Javaslataiban a Bizottság a nemzeti felelősségvállalás fokozására, a keret egyszerűsítésére és a középtávra fektetett nagyobb hangsúlyra törekszik, hatékony és koherensebb végrehajtással kombinálva. Az uniós gazdasági kormányzási keret reformjára vonatkozó elképzelésekről szóló, 2023. március 14-i tanácsi következtetések szerint az a cél, hogy a jogalkotási munka 2023-ban lezáruljon.
- (9) Portugália 2021. április 22-én az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (1) bekezdésével összhangban benyújtotta nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét a Bizottságnak. Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke értelmében a Bizottság – az említett rendelet V. mellékletében meghatározott értékelési iránymutatásokkal összhangban – értékelt a helyreállítási és rezilienciaépítési terv relevanciáját, eredményességét, hatékonyságát és következetességét. A Tanács 2021. július 13-án elfogadta a Portugália helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló végrehajtási határozatát⁶. A részletek folyósítása a Bizottság által egy olyan határozatnak az (EU) 2021/241 rendelet 24. cikkének (5) bekezdésével összhangban történő elfogadásától függ, amely rögzíti, hogy Portugália kielégítően teljesítette a tanácsi végrehajtási határozatban foglalt releváns mérföldköveket és célokat. A kielégítő teljesítés feltételezi, hogy a korábbi mérföldkövek és célok teljesítése nem fordult vissza.
- (10) Portugália 2023. április 29-én benyújtotta a 2023. évi nemzeti reformprogramját és a 2023. évi stabilitási programját, összhangban az 1466/97/EK rendelet 4. cikkének (1) bekezdésével. A kapcsolódási pontok figyelembevételére érdekében a két programot együtt értékelték. Az (EU) 2021/241 rendelet 27. cikkével összhangban a 2023. évi nemzeti reformprogram Portugáliának a helyreállítási és rezilienciaépítési terve megvalósítása terén tett előrehaladásról készített féléves jelentését is tükrözi.

⁶ ST 10149/21; ST 10149/21 ADD 1; ST 10149/21 ADD 1 REV 1.

- (11) A Bizottság 2023. május 24-én közzétette a Portugáliára vonatkozó 2023. évi országjelentést. Ebben értékelte a Portugália által a Tanács által 2019 és 2022 között elfogadott releváns országspecifikus ajánlások végrehajtása terén elért előrehaladást, és számba vette a helyreállítási és rezilienciaépítési terv Portugália általi végrehajtását. Az említett elemzés alapján az országjelentés azonosított a helyreállítási és rezilienciaépítési terv által nem vagy csak részben kezelt kihívások tekintetében fennálló hiányosságokat, valamint új és kialakulóban lévő kihívásokat. A jelentés értékelte a Portugália által a szociális jogok európai pillérének végrehajtása, valamint a foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó kiemelt uniós célok végrehajtása terén elért előrehaladást, továbbá az Egyesült Nemzetek Szervezete fenntartható fejlődési céljainak megvalósítása terén elért előrehaladást is.

- (12) A Bizottság az 1176/2011/EU rendelet 5. cikke alapján Portugália vonatkozásában mélyreható felülvizsgálatot végzett, és 2023. május 24-én közzétette annak eredményeit. A Bizottság megállapította, hogy Portugáliában makrogazdasági egyensúlyhiány áll fenn. Mérséklődnek, ám továbbra is jelen vannak a magas magánszektorbeli, kormányzati és külső adósságállományhoz kapcsolódó sebezhetőségek. A Covid19-világjárvány kitörése miatti átmeneti megtorpanást követően 2021-ben mind a magánszektor, mind az állami szektor adósságrátája visszaállt a csökkenő pályára, és a gazdasági növekedésnek köszönhetően várhatóan tovább csökken. Bár e mutatók jelenleg a világjárvány előtti szint alatt vannak, továbbra is magasnak számítanak. Az egyértelműen negatív nettó nemzetközi befektetési pozíció a Covid19-világjárvány előtt és után is javult, és az előrejelzések szerint a külső eladósodottság tovább fog csökkenni, amit a 2023-as csekély lassulás ellenére folytatódó gazdasági növekedés is alátámaszt. A folyó fizetési mérleg kismértékű hiánya 2022-ben enyhén romlott, ami a magasabb energiaáraknak volt betudható, de ezt a romlást enyhítette az export – különösen az idegenforgalmi export – további markáns fellendülése. A jövőre nézve az energiaárak feltételezett folyamatos enyhülése és az idegenforgalmi export további növekedése, valamint az energiahatékonyságot és a megújuló energiaforrásokat támogató, hatályos intézkedések várhatóan egyensúlyba hozzák a folyó fizetési mérleget, és hozzájárulnak a nettó nemzetközi befektetési pozíció kiigazításához. A lakásárak évek óta erőteljesen emelkednek, míg a nemteljesítő hitelek a már amúgy is mérsékelt szintről tovább csökkentek. A sebezhetőségek további mérséklését akadályozhatja a pénzügyi feltételek szigorításának hatása és a bizonytalan külső környezet, illetve azok gazdasági növekedésre gyakorolt lehetséges hatása. Kedvező szakpolitikai fejlemények következtek be, különösen a helyreállítási és rezilienciaépítési terv tekintetében, és a helyreállítási és rezilienciaépítési terv végrehajtásának folytatása várhatóan további javulást fog eredményezni.
- (13) Az Eurostat által hitelesített adatok alapján Portugália GDP-arányos államháztartási hiánya a 2021. évi 2,9 %-ról 2022-ben 0,4 %-ra csökkent, míg a GDP-arányos államadósság a 2021. év végi 125,4 %-ról 2022 végére 113,9 %-ra esett.

- (14) Az államháztartási egyenlegre hatást gyakoroltak az energiaár-emelkedés gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítése céljából hozott költségvetési politikai intézkedések. 2022-ben az ilyen költségvetési politikai bevételecsökkentő intézkedések közé tartozott az üzemanyagadó általános csökkentése és az üzemanyagadóba épített szén-dioxid-kibocsátási adó aktualizálásának befagyasztása, míg az ilyen költségvetési politikai kiadásnövelő intézkedések közé tartozott a lakosság különböző csoportjainak, például a nyugdíjasoknak, a munkavállalóknak, a gyermekeknek és a fiataloknak 2022 októberében fizetett egyszeri támogatás, az emelkedő energiaárak szempontjából leginkább kiszolgáltatott helyzetben lévő, alacsony jövedelmű háztartásoknak nyújtott egyösszegű átalánykifizetések, valamint a nemzeti villamosenergia-rendszernek a villamosenergia-hálózati díjak csökkentése érdekében nyújtott összeg. A Bizottság becslése szerint az említett intézkedések nettó költségvetési költsége 2022-ben a GDP 2,0 %-ára tehető. Ugyanakkor a Covid19-válsággal kapcsolatos ideiglenes szükséghelyzeti intézkedések becsült költsége a 2021. évi 2,0 %-ról 2022-ben a GDP 0,8 %-ára csökkent.
- (15) A Tanács 2021. június 18-án azt ajánlotta⁷, hogy Portugália 2022-ben használja ki az eszközt a helyreállítást támogató további beruházások finanszírozására, miközben prudens költségvetési politikát folytat. A Tanács továbbá azt ajánlotta Portugáliának, hogy tartsa fenn a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét, valamint korlátozza a nemzeti finanszírozású folyó kiadások növekedését.

⁷ A Tanács ajánlása (2021. június 18.) amelyben véleményezi Portugália 2021. évi stabilitási programját (HL C 304., 2021.7.29., 102. o.).

- (16) A Bizottság becslései szerint a költségvetési irányvonal⁸ a Tanács ajánlásával összhangban 2022-ben támogató volt, és a GDP –1,5 %-ának felelt meg. Portugália – a Tanács ajánlásának megfelelően – továbbra is támogatta a helyreállítást az eszközből finanszírozott beruházások révén. Az eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós alapokból finanszírozott kiadások 2022-ben a GDP 1,2 %-át tették ki (2021-ben a GDP 1,7 %-át). A kiadások 2022. évi ezen csökkenése az egyéb uniós alapokból finanszírozott alacsonyabb kiadásoknak tudható be, míg az eszközből finanszírozott kiadások 2021 és 2022 között nőttek. A nemzeti finanszírozású beruházások 0,1 százalékpontos restriktív hozzájárulást biztosítottak a költségvetési irányvonal⁹ számára. Portugália tehát nem tartotta fenn a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét, ami nem volt összhangban a tanácsi ajánlással. Ugyanakkor a nemzeti finanszírozású (az új bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások növekedése 1,9 százalékpontos expanzív hozzájárulást biztosított a költségvetési irányvonal számára. Ez a jelentős expanzív hozzájárulás magában foglalta a magasabb energiaárak gazdasági és társadalmi hatásainak mérséklése érdekében hozott intézkedések addicionális hatását (a GDP 2,0 %-át kitevő nettó költségvetési többletköltség). Portugália tehát kellő mértékben korlátozta a nemzeti finanszírozású folyó kiadások növekedését.
- (17) A 2023. évi stabilitási program költségvetési előrejelzéseit alátámasztó makrogazdasági forgatókönyv a 2023-as év tekintetében óvatos, az azt követő időszak tekintetében pedig összhangban van a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzésével. A kormány előrejelzése szerint a reál-GDP 2023-ban 1,8 %-kal és 2024-ben 2,0 %-kal nő. Összehasonlításképpen: a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése 2023-ra a reál-GDP nagyobb mértékű, 2,4 %-os növekedésével, 2024-re pedig némileg kisebb mértékű, 1,8 %-os növekedésével számol. A különbség azzal magyarázható, hogy a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése szerint a nettó export nagyobb mértékben járul hozzá a növekedéshez, míg a kormány 2023-ban és 2024-ben egyaránt nagyobb beruházásnövekedéssel számol.

⁸ A költségvetési irányvonal – a Covid19-válsággal kapcsolatos ideiglenes szükséghelyzeti intézkedéseket figyelmen kívül hagyva, de – az eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós alapokból finanszírozott kiadások figyelembevételével számított elsődleges kiadások (diszkrecionális bevételi intézkedések nélküli) változásának a közép-távú potenciális növekedéshez viszonyított arányával mérhető. További részletekért lásd a költségvetési statisztikai táblázatokban szereplő 1. keretben foglaltakat.

⁹ Az egyéb nemzeti finanszírozású tőkekiadások GDP-arányosan 0,2 százalékpontos expanzív hozzájárulást biztosítottak.

- (18) A 2023. évi stabilitási programjában a kormány arra számít, hogy 2023-ban a GDP-arányos államháztartási hiány 0,4 % marad. A 2023. évi stabilitási program szerint a GDP-arányos államadósság a 2022 végi 113,9 %-ról 2023 végére várhatóan 107,5 %-ra mérséklődik. A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése 2023-ban a GDP 0,1 %-ának megfelelő költségvetési hiányt prognosztizál. Ez alacsonyabb a 2023. évi stabilitási programban előre vetített hiánynál, főként a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzésében előre vetített magasabb bevételek miatt, melyek a közvetett és a közvetlen adókból származnak. A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése alacsonyabb, 106,2 %-os GDP-arányos államadósságot vetít előre 2023 végére. A különbség főként annak tudható be, hogy a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése szerint kedvezőbben fog alakulni a növekedés–kamatláb különbözet, aminek adósságcsökkentő hatása van.

(19) A 2023. évi államháztartási egyenleget várhatóan továbbra is befolyásolják a megemelkedett energiaárak gazdasági és társadalmi hatásainak mérséklése céljából hozott költségvetési politikai intézkedések. Ezek a 2022 óta meghosszabbított intézkedések, különösen: a megnövekedett energiaárak szempontjából leginkább kiszolgáltatott helyzetben lévő, alacsony jövedelmű háztartásoknak nyújtott egyösszegű átalánykifizetések, az üzemanyagadó általános csökkentése és az üzemanyagadóba épített szén-dioxid-kibocsátási adó aktualizálásának befagyasztása, valamint a már 2022-ben bejelentett, de a költségvetési egyenlegre 2023-ban hatást gyakorló intézkedések, például a vállalatok által fizetett gázárak stabilizálására vonatkozó, az év során hatályban maradó átmeneti rendszer támogatását szolgáló allokáció. A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése szerint a támogatási intézkedések nettó költségvetési költsége 2023-ban a GDP 0,8 %-ának felel meg¹⁰. Úgy tűnik, hogy a 2023-as intézkedések legtöbbje nem irányul célzottan a legkiszolgáltatottabb helyzetű háztartásokra vagy vállalkozásokra, és nem teljes mértékben őrzi meg az energiakereslet csökkentésére és az energiahatékonyság növelésére irányuló árjelzést. Ebből adódóan a Tanács 2022. július 12-i ajánlásának¹¹ való megfelelés értékelése során figyelembe veendő célzott támogatási intézkedések összegét a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése 2023-ban a GDP 0,3 %-ára becsüli (szemben a 2022. évi 1 %-kal). Végezetül a 2023. évi államháztartási egyenleget a várakozások szerint javítani fogja a Covid19-válság kapcsán bevezetett, a becslések szerint a GDP 0,8 %-át kitevő ideiglenes szükséghelyzeti intézkedések fokozatos megszüntetése.

¹⁰ Az adatok az említett intézkedések éves költségvetési terhének szintjét mutatják, beleértve a folyó bevételeket és kiadásokat, valamint – adott esetben – a tőkekiadási intézkedéseket is.

¹¹ A Tanács ajánlása (2022. július 12.) Portugália 2022. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Portugália 2022. évi stabilitási programját (HL C 334., 2022.9.1., 181. o.).

- (20) 2022. július 12-i ajánlásában a Tanács azt ajánlotta, hogy Portugália 2023-ban biztosítson prudens költségvetési politikát, különösen azért, hogy a tagállami finanszírozású elsődleges folyó kiadások növekedését a potenciális kibocsátás középtávú növekedése alatt tartja¹², figyelembe véve az energiaár-emelkedésnek leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak, valamint az Ukrajnából menekülőknél nyújtott ideiglenes és célzott támogatás folytatását. Portugáliának ugyanakkor készen kell állnia arra, hogy a folyó kiadásokat a változó helyzethez igazítsa. Portugáliának azt is ajánlották, hogy fokozza a zöld és digitális átállásra, valamint – a REPowerEU kezdeményezés figyelembevételével – az energiabiztonságra irányuló közberuházásokat, többek között az eszköz és más uniós alapok felhasználásával.

¹² A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése alapján Portugália esetében a potenciális kibocsátás középtávú (tízéves átlagos) növekedése nominális értéken 7,6 %-ra tehető.

(21) A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése szerint 2023-ban a költségvetési irányvonal expanzív lesz (a GDP $-0,7\%$ -a), magas inflációs környezetben. 2022-ben a költségvetési irányvonal expanzív volt (a GDP $-1,5\%$ -a). A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások 2023-as növekedése az előrejelzések szerint a GDP $0,3\%$ -ának megfelelő restriktív hozzájárulást biztosít a költségvetési irányvonal számára. Ezért a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások előre jelzett növekedése összhangban van a Tanács 2022. július 12-i ajánlásával. A nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások várható restriktív hozzájárulása alapvetően arra vezethető vissza, hogy csökkentek az energiaár-emelkedés nyomán a háztartások és a vállalkozások támogatása érdekében hozott (célzott és nem célzott) támogatási intézkedések nettó költségei (a GDP $1,1$ százalékpontjával). A nemzeti finanszírozású (az új bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások növekedésének fő mozgatórugója a folyó közkiadásokra – többek között a közszektorbeli bérekre és nyugdíjakra – nehezedő állandó nyomás, amelyet különösen a közszektorbeli bérek állandó emelkedése és a diszkrecionális jellegű nyugdíjemelések idéznek elő. Az eszközökből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós alapokból finanszírozott kiadások 2023-ban várhatóan a GDP $2,2\%$ -át teszik ki, míg a nemzeti finanszírozású beruházások az előrejelzések szerint $0,3$ százalékpontos expanzív hozzájárulást biztosítanak a költségvetési irányvonal számára¹³. Ezért Portugália beruházásokat tervez finanszírozni az eszközökből és más uniós alapokból, és az előrejelzések szerint fenntartja a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét¹⁴. Portugália a zöld és digitális átállásra, valamint az energiabiztonságra – például az ipar dekarbonizációját célzó projektekre, a megújuló hidrogén és más megújuló gázok előállítására, továbbá az iskolák digitalizációjára – irányuló közberuházásokat tervez finanszírozni, részben az eszközökből és más uniós alapokból.

¹³ Az egyéb nemzeti finanszírozású tőkekiadások az előrejelzések szerint GDP-arányosan $0,3$ százalékpontos restriktív hozzájárulást biztosítanak, elsősorban az állami tulajdonú vállalatoknak 2023-ban juttatott tőkefinanszírozások becsült csökkenése miatt.

¹⁴ Az eszközökből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós alapokból finanszírozott kiadások 2023-ban a GDP $2,2\%$ -át teszik ki, míg a nemzeti finanszírozású beruházások $0,3$ százalékpontos expanzív hozzájárulást biztosítanak a költségvetési irányvonal számára. Az egyéb nemzeti finanszírozású tőkekiadások az előrejelzések szerint GDP-arányosan $0,1$ százalékpontos expanzív hozzájárulást biztosítanak.

- (22) A 2023. évi stabilitási program szerint az államháztartási hiány 2024-ben várhatóan a GDP 0,2 %-ára csökken. A 2024. évi csökkenés főként a folyó kiadások tervezett visszafogását tükrözi, különösen a folyó termelőfelhasználás, a munkavállalói jövedelem és a támogatások terén, valamint a bevételi oldal tartós növekedését. A 2023. évi stabilitási program szerint a GDP-arányos államadósság 2024 végén várhatóan 103,0 %-ra csökken. Az előrejelzés zárónapján ismert szakpolitikai intézkedések alapján a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése a GDP 0,1 %-ának megfelelő költségvetési hiányt valószínűsít 2024-ben. Ez némileg alacsonyabb a 2023. évi stabilitási programban előre jelzett hiánynál, főként a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzésében prognosztizált magasabb bevételnövekedés miatt, elsősorban az adóbevétel terén. A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése hasonló, 103,1 %-os GDP-arányos államadósságot vetít előre 2024 végére.
- (23) A 2023. évi stabilitási program nem tartalmaz információt az energiatámogatási intézkedések 2024-ben történő fokozatos megszüntetéséről. A Bizottság jelenleg azt feltételezi, hogy 2024-ben teljesen megszüntetik az energiatámogatási intézkedéseket. Ez azon a feltételezésen alapul, hogy az energiaárak nem fognak újból emelkedni.

- (24) Az 1466/97/EK rendelet értelmében a középtávú költségvetési célkitűzés teljesítése érdekében megfelelő éves javulást kell elérni a strukturális költségvetési egyenlegre vonatkozóan, a GDP 0,5 %-át véve viszonyítási alapul¹⁵. Figyelembe véve a költségvetés fenntarthatóságával kapcsolatos megfontolásokat, a Bizottság szerint helyénvaló volna 2024-re legalább a GDP 0,3 %-ának megfelelő mértékben javítani a strukturális egyenleget. Egy ilyen javulás biztosítása érdekében – és a Bizottság módszertanával összhangban – a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások¹⁶ növekedése 2024-ben nem haladhatja meg az 1,8 %-ot, amint azt ezen ajánlás is tükrözi. Ugyanakkor a fennmaradó (a Bizottság jelenlegi becslése szerint 2023-ban a GDP 0,8 %-ának megfelelő) energiatámogatási intézkedéseket 2023-ban fokozatosan meg kell szüntetni – ha azt az energiapiaci fejlemények lehetővé teszik, a legkevesbé célzott intézkedésekkel kezdve –, és az ebből eredő megtakarításokat a költségvetési hiány csökkentésére kell felhasználni.
- (25) Változatlan szakpolitikákat feltételezve, a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások 2024-ben 2,8 %-kal történő növekedését prognosztizálja, amely meghaladja az ajánlott növekedési mértéket. A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzésében prognosztizált kiigazítás elmarad az energiatámogatási intézkedések teljes megszüntetéséből származó megtakarítástól. Ez a várhatóan tartós kiadásnövelő hatással járó intézkedéseknek, valamint a személyijövedelemadó-reformnak tudható be, amelynek bevételecsökkentő hatása van.

¹⁵ Az 1466/97/EK rendelet 5. cikke szintén a GDP több mint 0,5 %-át kitevő kiigazítást ír elő azon tagállamok számára, amelyek a GDP 60 %-a feletti adósságszinttel vagy kifejezett adósságfenntarthatósági kockázattal rendelkeznek.

¹⁶ A nettó elsődleges kiadások a diszkrecionális bevételi intézkedésektől megtisztított, a kamatkidadásokat és a konjunkturális munkanélküliségi kiadásokat figyelmen kívül hagyva számított, nemzeti finanszírozású kiadásokat jelentik.

- (26) A 2023. évi stabilitási program szerint az állami beruházások GDP-arányosan a 2023. évi 3,2 %-ról 3,4 %-ra nőnek 2024-ben. A magasabb beruházási szint a nemzeti finanszírozású beruházások és az Unió által – nevezetesen az eszközből – finanszírozott beruházások magasabb szintjét tükrözi. A 2023. évi stabilitási program olyan reformokat és beruházásokat említ, amelyek várhatóan hozzájárulnak a költségvetés fenntarthatóságához, valamint a fenntartható és inkluzív növekedéshez. E reformok és beruházások közé tartoznak az államháztartási gazdálkodás korszerűsítésére és egyszerűsítésére, valamint az államháztartási gazdálkodás információs rendszereinek korszerűsítésére irányuló intézkedések, mint például az államháztartás költségvetési és pénzügyi végrehajtásának nyomon követésére szolgáló modell kidolgozása, az állami számviteli szerv működőképessé tétele, valamint a programok költségvetés-tervezésének és a kiadások felülvizsgálatának a rendes költségvetési folyamatba való integrálása, amelyek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben is szerepelnek.

(27) A 2023. évi stabilitási program felvázolja a 2027-ig tartó középtávú költségvetési pályát. A 2023. évi stabilitási program szerint az államháztartási hiány várhatóan fokozatosan csökken a GDP 0,1 %-ára 2025-ben, 2026-ban a költségvetés egyensúlyba kerül, később pedig, 2027-ben kismértékű, 0,1 %-os többletet ér el. Ezért az államháztartási hiány a tervek szerint a program időhorizontjában a GDP 3 %-a alatt marad. A 2023. évi stabilitási program szerint a GDP-arányos államadósság a 2024 végi 103,0 %-ról 2027 végére várhatóan 92,0 %-ra csökken. Ha az államháztartás összetétele a bevételi és a kiadási oldalon egyaránt növekedésbarátabbá válna, az megerősítené Portugália hosszú távú költségvetési fenntarthatóságát, egyúttal javítaná az üzleti környezetet, és hozzájárulna a fenntartható és inkluzív növekedéshez. Az adókedvezményeket széles körben alkalmazzák a portugál adórendszerben, és a több mint 500 adókedvezményt több mint 60 jogi szöveg írja elő. Ez növeli az összetettséget és rontja a rendszer átláthatóságát, és egyúttal bevételkiesést eredményez. Célszerű lenne szisztematikusan nyomon követni és értékelni a meglévő adókedvezmények költséghatékonyosságát, mivel az jelentős javulást tenne lehetővé ezen a területen. Emellett állami és önkormányzati pótdíjak bonyolítják a társaságiadó-rendszert, ami további terhet ró mind az adóhatóságra, mind a vállalkozásokra. Portugália adóigazgatásának hatékonyságát meg lehetne erősíteni, ami ösztönözné az önkéntes megfelelést, ugyanakkor elősegítené az adókijátszás és az adócsalás visszaszorítását. Az adóbeszedés egyébként is magas igazgatási költségei az elmúlt években tovább nőttek (2018 és 2020 között körülbelül 5 %-kal). Ugyanakkor Portugáliában az adók megfizetése látszólag több időt vesz igénybe, mint más tagállamokban. A már korábban is magas adóhátralékok tovább nőttek (2020 végére a teljes bevétel 45,9 %-át tették ki, ami jóval az uniós átlag feletti arány).

(28) A portugál szociális védelmi rendszer szerinti szociális ellátásoknak a szegénység visszaszorítására való képessége alacsony és 2021-ben tovább csökkent, miközben a szegénység kockázatának kitett személyek arányának alakulása a legrosszabbak közé tartozott az Unióban (2,4 százalékpontos növekedéssel) – ezzel szemben a legtöbb tagállam általános stabilitást mutat. A minimumjövedelem szintje továbbra sem megfelelő, és jóval a szegénységi küszöb alatt van. Ezek az adatok kihívásokat támasztanak Portugália ahhoz szükséges kapacitásával kapcsolatban, hogy elérje a szociális jogok európai pillérének megvalósítására vonatkozó cselekvési tervben meghatározott szegénységcsökkentési célokat. Ugyanakkor a szociális védelmi rendszer továbbra is összetett, miután különböző típusú szociális ellátások hasonló célokat látszanak szolgálni. Az ebből fakadó összetettség és széttagoltság viszonylag alacsony igénybevételi rátákat eredményez, és a leginkább rászorulóknak nem részesülnek kiemelt figyelemben, ami szűkíti a szociális ellátásokat igénybe vevők körét, végső soron pedig csorbítja az ellátási rendszer megfelelőségét. A meglévő ellátások egyszerűsítése és a szegénység elleni küzdelemre irányuló nemzeti stratégia időben történő végrehajtása növelni fogja Portugália kapacitását arra, hogy szembenézzon a jövőbeli társadalmi kihívásokkal.

(29) Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke (3) bekezdésének b) pontjával és az említett rendelet V. mellékletének 2.2. kritériumával összhangban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv 2026-ig végrehajtandó, egymást kölcsönösen erősítő reformok és beruházások széles körét tartalmazza. Portugália helyreállítási és rezilienciaépítési tervének végrehajtása folyamatban van, azonban fennáll a késedelem kockázata. Portugália a helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel összefüggésben 58 mérföldkőhöz és célhoz kapcsolódóan kettő kifizetési kérelmet nyújtott be, és ennek nyomán összesen 2,98 milliárd EUR folyósítására került sor. A portugál helyreállítási és rezilienciaépítési terv ambiciózus és jellegében összetett. A késedelem kockázatának minimalizálása érdekében elengedhetetlen a terv szigorú irányítása és folyamatos nyomon követése. Az új REPowerEU-fejezetnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervbe való beillesztése lehetővé fogja tenni további reformok és beruházások finanszírozását, támogatva Portugália stratégiai célkitűzéseit az energetika és a zöld átállás területén. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv, valamint az említett terven túlmutató egyéb gazdasági és foglalkoztatáspolitikák sikeres végrehajtása szempontjából továbbra is fontos a helyi és regionális hatóságok, a szociális partnerek és más releváns érdekelt felek szisztematikus és hatékony bevonása az átfogó szakpolitikai menetrend iránti széles körű felelősségvállalás biztosítása érdekében. Portugália 2023. május 26-án benyújtotta terve módosított, a felülvizsgálatot követően új intézkedésekkel és egy REPowerEU-fejezettel kiegészített változatát, amely figyelembe veszi a megnövelt maximális pénzügyi hozzájárulást¹⁷. Az (EU) 2021/241 rendelet 14. cikkének (6) bekezdésével összhangban Portugália további, hitel formájában nyújtott támogatást is igényelt az eszköz keretében.

¹⁷ Az (EU) 2021/241 rendelet 11. cikkének (2) bekezdésével összhangban 2022. június 30-án Portugália esetében 15,5 milliárd EUR-ra aktualizálták a maximális pénzügyi hozzájárulás összegét.

- (30) A Bizottság 2022-ben Portugália valamennyi kohéziós politikai programozási dokumentumát jóváhagyta. A kohéziós politikai programoknak a REPowerEU-fejezetet is tartalmazó helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel komplementer módon és azzal szinergiában történő gyors végrehajtása kulcsfontosságú a zöld és digitális átállás megvalósításához, a gazdasági és társadalmi reziliencia növeléséhez, valamint a kiegyensúlyozott területfejlesztéshez Portugáliában.
- (31) A helyreállítási és rezilienciaépítési terv és a kohéziós politikai programok által kezelt gazdasági és szociális kihívásokon felül Portugália további kihívásokkal szembesül a körforgásos gazdaság, az energetika és a zöld átállás terén.
- (32) Portugália – jelentős regionális különbségekkel – messze elmarad az uniós átlagtól a körforgásos gazdaság, az iparágak erőforrás-termelékenysége, valamint a hulladékgazdálkodási mutatók tekintetében való előrelépés terén. A települési újrafeldolgozási arány régióként változik, átlagát tekintve azonban különösen alacsony (2021-ben 30,5 %, ami messze elmarad a 2020-ra kitűzött 50 %-os uniós céltól). A következő évtizedre kitűzött uniós célok, köztük a települési hulladék újrafeldolgozására vonatkozóan 2025-ig elérendő 55 %-os célérték teljesítése jelentős erőfeszítéseket fog igényelni. Intézkedéseket kell hozni a hulladékhierarchia magasabb szintjeivel összhangban a hulladékképződés megelőzésének és minimalizálásának, valamint a hulladék válogatásának, újrahasználatának és újrafeldolgozásának fokozására, és ezen keresztül annak elkerülésére, hogy a hulladék lerakókba és égetőművekbe kerüljön, továbbá korszerűsíteni kell a hulladék-újrafeldolgozó és a hulladékkezelő létesítményeket. E célkitűzések jobban elérhetők például a hulladéklerakási és -égetési díjak növelésével, a maradék hulladéokra kivetett adó bevezetésével, valamint az újrafeldolgozási célértékeket nem teljesítő településekre kivetett díjak emelésével. Emellett a folyamat felgyorsítható a szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztésével és az olyan rendszerek továbbfejlesztésével, mint a kidobott mennyiség alapján történő fizetés, a betétdíjas rendszerek és a kiterjesztett gyártói felelősség.

(33) Az – energiaválsággal összefüggésben is – elért eredmények ellenére Portugália változatlanul nagymértékben függ az importált fosszilis tüzelőanyagoktól: az olaj és a gáz 2021-ben energiaszerkezetének 45 %-át, illetve 23 %-át tette ki. Emellett Portugália jelentős villamosenergia-termelési célú gázfüggősége ellátásbiztonsági kockázatot jelent, különös tekintettel a hidroelektromosság az egyre gyakoribb aszályok miatti szűkösségére. A dekarbonizációs erőfeszítések felgyorsítása érdekében számos olyan intézkedést lehetne folytatni, amelyek a Portugália helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részét képező reformokra és beruházásokra épülnek, és túlmutatnak azokon. A megújuló energiaforrások elterjedésének felgyorsítása érdekében Portugália építhetne az engedélyezési eljárás egyszerűsítése terén tavaly elért eredményekre, többek között az engedélyezéssel foglalkozó közigazgatási szervek kapacitásának növelésével, a megújulóenergia-termelés digitalizációjának fokozásával és a tengeri szélenergia – amelynek potenciálja továbbra sincs eléggé kihasználva – tekintetében kedvezőbb területrendezési intézkedések bevezetésével. Az energia-önellátást – beleértve a tetőre szerelt napelemrendszereket is – és a megújulóenergia-közösségek előmozdítását célzó további intézkedések szintén előnyösek lennének. A növekedés ellenére Portugáliában még mindig alacsony a megújulóenergia-közösségek száma, ugyanakkor van tere az engedélyezésük megkönnyítésének és ösztönzőrendszerek létrehozásának.

(34) Az egyre több megújuló energiaforrás integrálásával a villamosenergia-hálózat egyensúlyának megőrzéséhez elengedhetetlenek lesznek a tárolás és a hálózati kapacitás bővítésére irányuló további beruházások. Portugália számára előnyös lehet a villamosenergia-összeköttetések megerősítése, mivel a Spanyolországgal való összekapcsolás szintje még mindig alacsony a 2030-ra kitűzött célokhoz képest. Az átviteli és elosztási hálózat helyzetét javítani lehetne a belső hálózat megerősítésével, a villamosenergia-tárolásba történő további beruházásokkal és a hálózat további digitalizációjával. Az intelligens fogyasztásmérők viszonylag alacsony elterjedtsége akadályozza a megújulóenergia-termelés decentralizált rendszerének kialakítását. Az épületek fosszilis tüzelőanyagoktól való nagy fokú függőségének kezelése és az energiafogyasztás csökkentése érdekében Portugáliának a portugál helyreállítási és rezilienciaépítési tervben és a kohéziós politikai programokban meghatározottakon túlmenően fel kell gyorsítania az energiahatékonyságra irányuló erőfeszítéseit. Emellett további intézkedéseknek kell hozzájárulniuk az energiaszegénységben élő portugál lakosság magas arányának kezeléséhez. A mélyfelújítások ösztönzésére irányuló erőfeszítések fokozása – többek között a kérelmezőknek biztosított technikai segítségnyújtás révén – felgyorsíthatja a felújítási projektek elterjedését. Emellett Portugália számára előnyös lenne, ha megerősítené a pénzügyi rendszerek keretét az energiahatékony felújításra irányuló magánberuházások ösztönzése érdekében. Ezzel Portugália több vissza nem térítendő támogatáson alapuló forrást irányíthatna a rászoruló háztartásokhoz. Portugália földgázfogyasztása a 2022. augusztus és 2023. március közötti időszakban – az (EU) 2022/1369 tanácsi rendeletben¹⁸ meghatározott 15 %-os csökkentési célt meghaladva – 16 %-kal csökkent az előző öt év azonos időszakának átlagos gázfogyasztásához képest. Portugália az (EU) 2023/706 tanácsi rendelet¹⁹ alapján folytathatná a gázkereslet 2024. március 31-ig történő ideiglenes csökkentésére irányuló erőfeszítéseit.

¹⁸ A Tanács (EU) 2022/1369 rendelete (2022. augusztus 5.) a koordinált gázkereslet-csökkentési intézkedésekről (HL L 206., 2022.8.8., 1. o.).

¹⁹ A Tanács (EU) 2023/706 rendelete (2023. március 30.) az (EU) 2022/1369 rendeletnek a gázra vonatkozó keresletcsökkentési intézkedésekkel kapcsolatos keresletcsökkentési időszak meghosszabbítása, valamint az intézkedések végrehajtására vonatkozó jelentéstétel és nyomon követés megerősítése tekintetében történő módosításáról (HL L 93., 2023.3.31., 1. o.).

- (35) A zöld átállás szempontjából kulcsfontosságú ágazatokban és szakmákban – ideértve a nulla nettó kibocsátási célt szolgáló technológiák gyártását, bevezetését és karbantartását – jelentkező munkaerő- és szakemberhiány szűk keresztmetszeteket hoz létre a klímasemleges gazdaságra való átállás terén. A szakemberhiány csökkentéséhez, valamint a munkaerőpiaci integráció és a munkaerő-átcsoportosítás előmozdításához elengedhetetlenek a változó munkaerőpiaci igényekhez igazodó, magas színvonalú oktatási és képzési rendszerek, valamint a célzott továbbképzési és átképzési intézkedések. A kiaknázatlan munkaerő-kínálat hasznosítása érdekében az említett intézkedéseknek hozzáférhetőnek kell lenniük, különösen a zöld átállás által leginkább érintett személyek számára, illetve ágazatokban és régiókban. Portugália a zöld átálláshoz szükséges készségek hiányával küzd, különösen az építőiparban és a feldolgozóiparban. Hasznos lenne, ha megerősítenék a zöld átálláshoz kapcsolódó továbbképzési és átképzési politikáit.
- (36) A Bizottság értékelése fényében a Tanács megvizsgálta a 2023. évi stabilitási programot, és véleményét²⁰ az 1. ajánlás tükrözi.

²⁰ Az 1466/97/EK rendelet 5. cikkének (2) bekezdése szerinti vélemény.

- (37) Az euroövezeti tagállamok gazdasági közötti szoros összefonódásokra és a gazdasági és monetáris unió működéséhez való együttes hozzájárulásukra tekintettel a Tanács azt ajánlotta az euroövezeti tagállamoknak, hogy – többek között helyreállítási és rezilienciaépítési terveik révén – hozzanak intézkedéseket annak érdekében, hogy i. megőrizzék az adósság fenntarthatóságát és 2023-ban tartózkodjanak az aggregált kereslet széles körű támogatásától; célzottabbá tegyék a magas energiaárak hatását enyhítő költségvetési intézkedéseket; valamint mérlegeljék, hogy – az energiaárakra nehezedő nyomás csökkenésével – miként lehetne megfelelő módon leépíteni a támogatásokat; ii. fenntartsák a zöld és a digitális átállás támogatására irányuló közberuházások magas szintjét és ösztönözzék az ilyen célú magánberuházásokat; iii. támogassák a vásárlóerő csökkenését enyhítő bérfejlesztéseket, ugyanakkor korlátozzák az inflációra gyakorolt másodlagos hatásokat; tovább javítsák az aktív munkaerőpiaci intézkedéseket; valamint fellépjenek a szakemberhiány kezelése érdekében; iv. javítsák az üzleti környezetet és biztosítsák, hogy a vállalkozásoknak nyújtott energiatámogatás költséghatékony és ideiglenes legyen, az életképes vállalkozásokra irányuljon, és fenntartsa a zöld átállás ösztönzőit; valamint v. megőrizzék a makroszintű pénzügyi stabilitást és nyomon kövessék a kockázatok alakulását, egyúttal folytassák a bankunió kiteljesítésére irányuló munkát. Portugália esetében az 1., 2. és 4. ajánlás hozzájárul az euroövezetről szóló 2023. évi ajánlásban szereplő első, a második és a harmadik ajánlás végrehajtásához.
- (38) A Bizottság mélyreható felülvizsgálata és értékelése fényében a Tanács megvizsgálta a 2023. évi nemzeti reformprogramot és a 2023. évi stabilitási programot. A Tanácsnak az 1176/2011/EU rendelet 6. cikke szerinti ajánlásait az 1. ajánlás tükrözi. Az 1. ajánlásban említett szakpolitikai intézkedések hozzájárulnak az államadóssághoz kapcsolódó sebezhetőségek kezeléséhez. A 2. ajánlás hozzájárul az 1. ajánlás teljesítéséhez. Az 1. ajánlásban említett szakpolitikai intézkedések – a (37) preambulumbeközdéssel összhangban – egyaránt hozzájárulnak az egyensúlyhiányok kezeléséhez és az euroövezetről szóló 2023. évi ajánlásban foglalt ajánlások végrehajtásához,

AJÁNLJA, hogy Portugália 2023-ban és 2024-ben tegyen intézkedéseket a következők érdekében:

1. 2023-ban és 2024-ben a lehető leghamarabb szüntesse meg a hatályban lévő szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedéseket, és a kapcsolódó megtakarításokat fordítsa a költségvetési hiány csökkentésére. Amennyiben az energiaárak újbóli emelkedése új vagy meghosszabbított támogatási intézkedéseket tenne szükségessé, biztosítsa, hogy az ilyen támogatási intézkedések célzottan a kiszolgáltatott helyzetű háztartások és vállalkozások védelmére irányuljanak, és költségvetési szempontból megfizethetők legyenek, és megőrizze az energiamegtakarításra irányuló ösztönzőket.

Biztosítson prudens költségvetési politikát, különösen azáltal, hogy a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások nominális növekedését 2024-ben legfeljebb 1,8 %-ra korlátozza²¹, kivéve, ha a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások növekedésének magasabb referenciarátája a becslések szerint összeegyeztethető azzal, hogy Portugália elérje a GDP – 0,5 %-át kitevő középtávú költségvetési célkitűzését, többek között ha a kamatkidadások alacsonyabbak a Bizottság által jelenleg előre jelzettnél.

Tartsa fenn a nemzeti finanszírozású közberuházások szintjét, és biztosítsa az eszközből származó vissza nem térítendő támogatások és az egyéb uniós alapok hatékony felhasználását, különösen a zöld és digitális átállás előmozdítása érdekében.

A prudens középtávú költségvetési pozíció elérése érdekében a 2024 utáni időszakban is folytasson a fokozatos és fenntartható konszolidációra irányuló középtávú költségvetési stratégiát, a magasabb fenntartható növekedést elősegítő beruházásokkal és reformokkal kombinálva.

Javítsa az adó- és a szociális védelmi rendszer eredményességét, különösen azáltal, hogy prioritásként kezeli mindkét terület keretszabályozásának egyszerűsítését, fokozza azok igazgatásának hatékonyságát, és csökkenti a kapcsolódó adminisztratív terheket.

²¹ Ez az összeg becslések szerint 2024 tekintetében a strukturális költségvetési egyenleg legalább 0,3 %-os GDP-arányos éves javulásának felel meg, a (24) preambulumbekzdésben ismertettek szerint.

2. Gyorsítsa fel – többek között megfelelő igazgatási kapacitás biztosításával – a helyreállítási és rezilienciaépítési terve végrehajtását, és – a REPowerEU-fejezetet magában foglaló kiegészítés és a további, hitel formájában nyújtott támogatás iránti kérelem közelmúltbeli benyújtását követően – mielőbb kezdje meg a kapcsolódó intézkedések végrehajtását. Folytassa a kohéziós politikai programok gyors végrehajtását, biztosítva a helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel való szoros kiegészítő jelleget és szinergiát.
3. Javítsa a körforgásos gazdaságra való áttérés feltételeit, ennek érdekében különösen fokozza a hulladékképződés megelőzését, valamint a hulladék újrafeldolgozását és újrahasználatát annak megelőzésére, hogy a hulladék lerakókba és égetőművekbe kerüljön.
4. Csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való általános függőséget. Gyorsítsa még jobban a megújuló energiaforrások alkalmazását az engedélyezés további egyszerűsítése és digitalizálása révén további – elsősorban tengeri – szélenergia-, valamint napenergia-termelés lehetővé tétele érdekében, ezenkívül mozdítsa elő az energia-önellátást és a megújulóenergia-közösségeket. A villamosenergia-összeköttetési kapacitás növelésével és a villamosenergia-átviteli és -elosztó hálózatok korszerűsítésével tegye lehetővé a villamosenergia-tárolásba és a hálózat digitalizálásába történő beruházásokat, beleértve az intelligens fogyasztásmérők gyorsabb bevezetését is. Gyorsítsa fel az energiahatékonyságra irányuló beruházásokat a magánberuházások vonzását célzó pénzügyi rendszerek előmozdítása és a rászoruló háztartások támogatása révén. Fokozza a zöld átálláshoz szükséges készségek és kompetenciák biztosítására és megszerzésére irányuló szakpolitikai erőfeszítéseket.

Kelt Brüsszelben,

*a Tanács részéről
az elnök*